

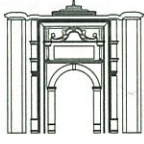
GELİN TANIS OLALIM

vefatının
700. yılında

**YUNUS
EMRE**

BİZİM YUNUS SEMPOZYUMU
TEBLİĞLER

**EYÜPSULTAN
BELEDİYESİ
YAYINLARI**

Eyüpsultan Belediyesi Yayınları, Eyüpsultan Belediyesi'nin kurumsal yayın markasıdır.

Eyüpsultan Belediyesi, 2021

Eyüpsultan Belediyesi Kültür Yayınları, Yayın No: 88

Bu eserde yer alan ve fikri hak mülkiyet ve korumasına tâbi olan fotoğraflar, dizaynlar, çizimler ile eserin her türlü basım hakkı anlaşmalı olarak Eyüpsultan Belediyesi'ne aittir.

Sempozyum Tarihi: 8-9-10 Ekim 2021

1. Baskı: İstanbul 2021

ISBN: 978-975-6087-25-1

Eyüpsultan Belediyesi Adına Sahibi: Deniz KÖKEN

Genel Yönetim: Zekeriya YILDIZ

Yayın Yönetmeni: İrfan ÇALIŞAN

Editörler: Prof. Dr. Armağan COŞKUN - Prof. Dr. Ali YAKICI

Yapım: Dora Kültür Sanat

Tasarım: Zeynep YALÇIN

Baskı: Matsis Matbaa Hizmetleri Ltd. Şti.

Tevfikbey Mah. Dr. Ali Demircan Cad. No: 51

Sefaköy-Küçükçekmece / İstanbul

Tel: 0 212 624 21 11 Fax: 0 212 624 21 17 Sertifika No: 40421

kultur@eyupsultan.bel.tr/ 0212 440 05 00

KASTAMONU KAYNAKLI CÖNKLERDE YÛNUS MAHLASLI YENİ ŞİİRLER

Prof. Dr. Eyüp AKMAN¹

Özet

Şiir mecmuaları ve cönkler edebiyat tarihi açısından son derece önemli kaynaklardır. Fakat bu kadar önemli kaynak olmalarına rağmen bunlar hakkında yapılan çalışmalar çok azdır. Bu temel kaynaklar; pek çok halk, divan ve tekke şâirine ait şiiri barındırmaktadır. Türk tasavvuf edebiyatının en büyük şâirlerinden olan Yûnus Emre'nin şiirleri kendisine ait divanından başka bu tür cönk ve mecmualarda görülmektedir. Hatta denilebilir ki cönklerde

en fazla şiiri bulunan tekke şâiri Yûnus Emre'dir.

Bu araştırmamızda Kastamonu'da elimize geçen üç farklı cönkte yer alan Yûnus mahlaslı şiirler incelenecektir. Uzunlamasına açılan bu defterler/cönklerde Yûnus mahlaslı 26 şiir yer almaktadır. Bunlardan en eski tarihli olan (1280/1863) birinci cönkte 12 şiir yer alırken 1307/1891 tarihli ikinci cönkte 11, 1338/1922 tarihli üçüncü cönkte 3 şiir vardır. Tespitlerimize göre bu şiirlerin 10 tanesine Yûnus Emre

1- Prof. Dr. Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

Divanı'nda ve diğer Yûnus neşirlerinde –şimdilik kaydıyla- rastlayamadık. Bu bildirimizde Yûnus'un bu 10 yeni şiiri ele alınacak ve diğer şiirler de daha evvel yayımlanan şiirlerle mukayese edilecektir. Bildirimizin başlığını, incelediğimiz şiirlerin farklı Yûnuslara ait olabileceği ihtimaline karşı, sadece “Yûnus mahlaslı” olarak koyduğumuzu ifade etmeliyiz.

Yapılan bir araştırmaya göre Yûnus Emre, cönk ve mecmualarda Âşık Ömer ile birlikte en çok şiirine rastlanan bir şâirdir. “Yûnus'un şiirleri, 2 bin civarında şiir mecmuasında yer alan şâirler sıralamasında Bâkî, Fuzûlî, Nâbî, Hayâlî ve Nesîmî'den hemen sonra” yar almaktadır (Köksal, 2016:263). Cihan şümül bir şâir olan Yûnus'un hemen her cönk veya mecmuada bir şiiri veya ilahisi karşımıza çıkabilmektedir. Maalesef bu şiirler, tam bir külliyat halinde bir araya getirilememiştir.

Biz bu çalışmada Kastamonu'da elimize geçen üç farklı cönkte yer alan Yûnus mahlaslı şiirleri inceleyeceğiz. Burada; kaç tane Yûnus vardır, Büyük Yûnus ile diğer Yûnusların şiirlerini birbirinden nasıl ayıracağız² gibi tartışmalara girmeyeceğiz. Sadece elimizde bulunan Yûnus mahlaslı şiirler üzerinde duracağız. Bu şiirler daha evvel yayımlanmış kitap, makale ve bildirilerde yer almamaktadır.³

Kastamonu'da elimize geçen ve içinde Yûnus mahlaslı şiirler yer alan üç cöngün tavsifleri şöyledir:

Birinci cönk: Kahverengi deri kapaklıdır. 18 x 13.5 ebatlarındadır. 53 varaktır. Yapraklar deri cilde iplikle dikilmiştir. Yazılar siyah mürekkeple yazılmış aynı elden çıkmıştır. Yazı sitili harekeli nesihtir. Bazı sayfalara çiçek ve yaprak resimleri çizilmiştir. Sıralamada zaman zaman bozulmalar olmuştur. Satır sayıları düzenli değildir. Muhtelif sayfalarda “Müslimoğlu Mehmed 1280” ibaresi yer alır. Otuz sekizinci sayfada “Müslimoğlu Mehmed Efendi. Muharrem 1280” ifadesi daha belirgindir. Bu durumda bu cönkün yazılış tarihi Haziran-Temmuz 1863 olmaktadır.

Cönkte Yûnus mahlaslı 12 şiir yer almaktadır. Bunlardan dört tanesi divanda ve diğer yayınlarda yoktur. Cönkte Yûnus mahlaslı şiirlerden başka Müştâk, Âşık Sâdık, Hüdâyi, Nûrî, Eşrefoğlu, Manevî, Tûrâbî, Niyazi Mısırî mahlaslı ilahiler yer alır. Eserin muhtelif sayfalarında namaz duası, karınca duası, kabir duası gibi dualarla beraber çeşitli Arapça ibareler bulunur.

İkinci cönk: 21x10.5 ölçülerindedir. Açık kahverengi meşin bir kapağa sahiptir. Toplamda 35 varaktan oluşmaktadır. İç ve dış kapakların içine de şiirler yazılmıştır. Yazı siyah mürekkepledir ve aynı elden çıkmıştır. Yazı sitili harekesiz nesihtir. 62 ikinci sayfada “7 Teşrinisani 307” ifadesi vardır. Bu durumda o sayfa, 19 Kasım 1891 tarihinde yazılmıştır diyebiliriz. Cöngün yazılmaya başlanma tarihi de sözü geçen tarihten önce olmaktadır.

2- Yûnusların şiirlerinin nasıl ayırt edileceğine dair fikir beyan eden çalışmalardan bazıları şunlardır: İbrahim Arslanoğlu'nun, “Yûnusları Ayırmak”; O. Kemal Tavukçu'nun “Yûnus Şiirlerini Ayırt Etmeye Yönelik Bazı Tespitler”, Fatih Köksal'ın “Yûnus Emre Divanı'nın Yeni Bir Nüshası ve Yûnus'un Yayınlanmamış Şiirleri” adlı yazılara bakılabilir.

3- Taradığımız şiirler şunlardır: 1-Mustafa Tatçı'nın Divan-ı İlahiyat'ta yer alan 417 şiirden başka Âşık Yûnus veya başka Yûnuslara ait 221 şiiri, 2-Fatih Köksal'ın “Şiir Mecmuaları ve Cönklerde Yûnus” adlı makalesindeki 38 şiiri, yine Fatih Köksal'ın “Yûnus Emre Divanı'nın Yeni Bir Nüshası ve Yûnus'un Yayınlanmamış Şiirleri” başlıklı makalesindeki 17 farklı şiiri, Orhan Kemal Tavukçu'nun 2018 yılında Kırşehir'de sunduğu “Yûnus Şiirlerinin Neşri Meselesine Dair-Hentüz Yayınlanmamış Manzumeler Vesilesiyle” adlı bildirisinde verdiği 15 yeni şiir, yine aynı sempozyumda Gıyasi Babaarslan'ın sunduğu “Bir İlahi Mecmuasında Yûnus Emre Adına Kayıtlı Yayınlanmamış Şiirler” adlı bildirideki 25 yeni şiir ile Nail Tan'ın ilk defa 1977 yılında yayımladığı “İki Asırlık Bir Cönkteki Yûnus Mahlaslı Şiirler” adlı makalesindeki 12 şiir taranmıştır.

Bu cönkte Yûnus mahlaslı 11 şiir bulunmaktadır. Bunların beş tanesinin görebildiğimiz kaynaklarda yer almadığını tespit ettik. Cönk içerisinde Yûnus mahlaslı şiirlerden başka Eşrefoğlu, Baba Niyazi, Mihri, Hüdâyi, Kâmil, Na'tî Baba, Sûzî, Kuloğlu, Şehri Baba, Şems Efendi, Mevlana, Molla Câmi, Baba Edhem, Fuâdi Efendi, Mısırî, Nûri, Muhittin Arabî, Pertev, Neşet Baba, Müştâk, Derviş Ömer, Fazlı, Sezâi, Sâdikî, Hilmi, Lutfi, Nakşî Baba, Hakkı Baba, Şaban Efendi mahlaslı şiir ve ilahiler yer alır.

Üçüncü cönk: 12 x 9.5 ölçülerindedir. Üzerinde Yunan harfleri yazılı bir karton kapak ile kaplıdır. Toplam 22 varaktır. Şiirler harekelidir ve okunaklı bir nesih yazıyla yazılmıştır. Siyah mürekkeple kaleme alınmıştır. İçerisinde "Ta'rif" başlığı altında şiirler ile ilahiler yer alır. İlahiler Şems Tebrizi, Eşrefoğlu Rûmi, Nûrî, Yûnus, Niyâzi mahlaslıdır. Ayrıca cönkte, Türâbî mahlaslı "Kaside-yi Kabristan" ile "Fâtıma Ana" ilahisi de yer almaktadır.

Yazmanın boş sayfalarına daha sonradan mavi mürekkeple bazı kanun maddeleri yazılmış, alacak verecek notları ilave edilmiştir. Bu notlardan birinde "Başköylü Kavas mahdumu Karaahmet validesine verilen evrak-ı nakdî 165 guruş. Sene 38" yazmaktadır. Bu bilgiden hareketle, yazmanın 1922 yılından evvel kaleme alındığını rahatça söyleyebiliriz. Yazılış yeri olarak da Kastamonu ili Araç ilçesini gösterebiliriz. Çünkü Başköy, Araç'a bağlı bir köydür.

Bu cönkte Yûnus mahlaslı üç şiir yer almaktadır. Bunlardan "Şehidlerin serçemesi/Enbiyanın bağı başı/Evliyânın gözü yaşı/Hasan ile Hüseyindir"3/12b (Tatçı, 2014:681), dizeleriyle başlayan ilahi ve "Ciğer biryân olubdur 'aşk elinden"(3/9b)

redifli şiirler daha evvel yayımlanan(Tatçı, 2014:421) eserlerde bulunduğu için değerlendirmeye alınmamıştır. Diğer şiir (3/14a) aşağıda verilmiştir.

Şiirlerin değerlendirilmesi:

Birinci şiir: Cönkleri yazan kişilerin tahsil seviyelerinin düşük olduğu anlaşılmaktadır. Çünkü bu şiirde bazı kelimeler ağızlarda söylendiği gibi yazılmıştır. "Bilin" anlamında kelime "bilen" şeklinde yazılırken "Kur'an", gayın ile , mahsül kelimesi "masül" şeklinde yazılmıştır. Şiirin mahlası Âşık Yûnus'tur. Şiirin üslubundan, ifade tarzından ve kelime dağarcığından bu şiirin "Büyük Yûnus"un olamayacağını tahmin etmekteyiz. Şiir on birli hece ölçüsüyle yazılmıştır ve harekelidir. Dizeler ikişer ikişer yazılmıştır.

İkinci şiir: Âşık Yûnus mahlaslı bu şiir de on birli heceyle yazılmıştır ve harekelidir. Dizeler ikişerli olarak kaleme alınmıştır. Şiirin üslup ve kelime dağarcığı bir öncekine göre "Büyük Yûnus"a daha yakındır.

Üçüncü şiir: İlahi başlığını taşır. "Yûnus Emrem" mahlasıyla kaleme alınmıştır. Sekizli hece ile, 8+8 şeklinde yan yana yazılmıştır. Metin harekelidir. Üslup olarak şiir, "Büyük Yûnus"tan ziyade diğer Yûnuslardan birine ait görünmektedir.

Dördüncü şiir: Şiirin başında İlahi yazmaktadır. Sekizli hece ile, 8+8 şeklinde yan yana yazılmıştır. Metin harekelidir. Mahlası "Âşık Yûnus"tur. Şiir, edası, derinliği ve kelime kadrosu bakımından "Büyük Yûnus"a ait gibi görünmüyor.

Beşinci şiir: Şiirin başında "İlahi" ve "Baba Yûnus" yazmaktadır. Buradaki "Baba" ifadesini Bektaşilikte görülen "Baba" unvanı olarak alırsak bu şiirin Yû-

nus'u Bektaşi yapmaya çalışan biri tarafından yazıldığını söyleyebiliriz. Oradaki "Baba" kelimesini "büyük, ulu" anlamında alırsak Yûnus'a bir de "Baba Yûnus" unvanı verildiğini tespit etmiş oluyoruz. Bizce ikinci ihtimal daha akla yatkın geliyor. Eğer birinci ihtimal doğru olsaydı "Baba Yûnus" değil "Yûnus Baba" denilirdi.

Şiir on birli heceyle yazılmıştır. "Âşık Yûnus" mahlasını taşır. Şiirin ifade gücü "Büyük Yûnus"a daha yakındır.

Altıncı şiir: Şiirin başında "İlahi" ve "Veddü'l Halveti" yazmaktadır. Şiir, harekesiz yazılmıştır. Şiirin ifade tarzı, kelime dağarcığı, şiirin sahibini "Büyük Yûnus"a yaklaştırmaktadır. Başlıktaki "Veddü'l Halveti" ifadesi, Yûnus'u Halvetî dostu olarak göstermektedir. Yûnus Emre, bütün tarikatlerce kendilerine mâl edilmeye çalışılmaktadır.

Şiir 8+8 16' lı hece ölçüsüyle, harekesiz yazılmıştır. Mahlası sadece "Yûnus"tur.

Yedinci şiir: Şiirin başında İlahi yazmaktadır. Şiir beyit şeklinde yazılmıştır. 15 li hece ölçüsüyle yazılmıştır. Şiirin mahlas dörtlüğü yoktur fakat şiirin başında Âşık Yûnus yazmaktadır. Şiirin ifade gücü şiiri "Büyük Yûnus"a yaklaştırmaktadır.

Sekizinci şiir: Beşinci şiirde olduğu gibi burada da "Baba Yûnus" tabiriyle karşılaşıyoruz. Bu ifadenin ayırt edici bir ifade olduğunu kabul edersek, bu şiirin sahibinin "Büyük Yûnus" olduğu ihtimali kuvvetlenmiş olur. Şiir 8+8 hece ölçüsüyle yazılmıştır.

Dokuzuncu şiir: Bu şiirin başında da "Baba Yûnus" "İlahi" yazmaktadır. Şiir 8+8 16'lı hece ölçüsüne uyduğu gibi 4 "müs tef i lün" kalıbına da uymaktadır. Bu durumda pek çok aruz kusuru karşımıza çıkmaktadır. Şiir sanatı, konu, derinlik ve ifade gücü bakımından bu şiirin "Büyük Yûnus"a ait olduğunu tahmin etmekteyiz. Onuncu şiir: 15'li hece ölçüsüyle yazılmıştır. Mahlası "Yûnus Emrem" şeklindedir. Bu şiirin de "Büyük Yûnus"a aid olduğu tahmin edilebilir. Şiirin yazılış biçimi müstezat şeklindedir. İki uzun bir kısa mısra olarak yazılmıştır.

Kastamonu Cönklerinde olan ve yayımlanmış diğer şiirler:

1-Ne 'aceb derdim var benim 1/18b, 2/28a(Tatçı, 2014:704),

2-Yûnus'a kalmadı dünyâ 1/22a(Tatçı, 2014:653),

3-İsm-i sübhân virdiñ mi var 1/23a(Tatçı, 2014:703),

4-Hakka yarar 'amel işlemeyince 1/28b(Tatçı, 2014:761),

5-Derdim vardır inilerim 1/35b(Tatçı, 2014:714),

6-Hasan ile Hüseyindir 1/39b, 1/1b,3/12b(Tatçı, 2014:681),

7-Yâ Muhammed canım arzular seni 2/8a(Tatçı, 2014:794),

8-Yolum vardır bu erkândan içeri 2/13a (Tatçı, 2014:451⁴),

9-'Aşkın elinden 2/13b (Tatçı, 2014:730),

10-Yalvar kul Allah'a yalvar 2/17a(Tatçı, 2014:679),

11-Yemen illerinde Veysel Karâni 2/23a (Tatçı, 2014:779),

12-Yaradan hû var eden hû 2/33b(Köksal, 2016:306)

4- Bu şiir Tatçı'da Divan kısmında yer almaktadır ve 13 beyittir.

13-*Ashâblarım size olsun elvedâ*⁵ 1/10b
(Tan,2007:167),

14-*Çok 'aybın yok gökçek yüzün yüzündeki nikâb
nedir 2/27b* (Tatçı,2014:308).

15- *Ciğer biryân olubdur 'aşk elinden 3/9b* (Tatçı, 2014:421).

Sonuç

Kastamonu'da ele geçen toplam üç cönkten 26 Yûnus mahlaslı şiir tespit edilmiştir. Bu şiirler içinden on tanesinin daha evvel başka yerlerde yayımlanmamış olduğunu-gözden kaçırdığımız yayınların olabileceğini hesaba katarak- düşünüyoruz. İncelediğimiz 10 şiirden beş tanesi (1,2,4,5,9) Âşık Yûnus, iki tanesi (6,8,) sadece Yûnus, iki tanesi(3,10) Yûnus Emrem mahlaslı olup bir tanesi(7) mahlassızdır.

Hiçbir araştırmacı, herhangi bir Yûnus mahlaslı şiir için, bu şiiri yüzde yüz "Büyük Yûnus" yazmıştır/söylemiştir diyemez. Şiirin kelime kadrosundan, üslubundan, ifade gücünden, dilinden, konusundan, mevcut Divanlarda olup olmamasından vb. faktörlerden dolayı ancak tahminde bulunabilir. Biz de bu şiirlerden 1,3 ve 4 numaralı şiirler hariç diğer yedi şiirin "Büyük Yûnus"a, yaygın söyleyişle "Bizim Yûnus"a ait olabileceğini tahmin etmekteyiz. Diğer üç şiirin de hangi Yûnus'a ait olduğunu söylemek oldukça zordur.

Tespit ettiğimiz üç şiirde geçen "Baba Yûnus" ifadesi de Yûnus'un şiirlerini ayırma konusunda "Büyük Yûnus"un lehine bize yardımcı olabilir.

Buraya tam metinlerini alamadığımız sadece bir dizesine yer verdiğimiz 15 adet şiir de varyant/çeşitlenme/eşmetin olarak kıymetlidir. Metin tamiri çalışmalarında bu şiirlerden faydalanılabilir.⁶ Cönk ve mecmulardaki Yûnus şiirleri çoğu kez, divanda yanlış okunmuş veya okunamamış kelimelere ışık tutmaktadır. Mesela Yûnus divanında geçen şu mısraya bakalım:

Bu menzile 'akıl ermez bu koduğun serâb nedir
(Tatçı,2014:308, Gölpınarlı,2010:65).

Bu mısraın ikinci kısmında bahsedilen "koduğun" kelimesi anlamsızdır. Serap komak ne demektir? Serap, görülür. İşte bu mısra bizim yazma eserimizde, "gördüğün" şeklindedir.

Bu menzile 'akıl ermez bu gördüğün serâb nedir
(2/27b)

Yûnus divanına yapacağımız bir kelime-lik katkı bile Yûnus çalışmaları için önem arz etmektedir.

Son söz olarak, cönk ve mecmuaların ihmal edilmemesi ve buralardaki Yûnus mahlaslı şiirlerin Yûnus Emre külliyyatlarına dahil edilmesi gerektiğini tekrarlamak istiyorum.

5- Bu şiir Nail Tan'ın makalesinde altı dörtlütür. Bizde farklı olan dörtlütler şunlardır:

-Şöyle dedi gözi yaşı sel oldu
'Âlem halkı derde düşdü del' oldu
Fırdevs-i a'lâdan bize gel oldu
Eyzan

-Çağruñ Bilâl [hem] gelsün katıma
Yükümü yüklettim bindim atıma
Helâlim 'Âyişe kızım Fâtıma
Eyzan

-Çağruñ Bilâl hem salâmı virsün
Elim yusun Fazlım suyumı koysun
Ebû Bekir dursun namâzım kılsun
Eyzan

-Yûnus eydür bu dünyâ fâni
Cümlemüz yaradan ol yüce Ganî
Fırdevs-i a'lâda yoklañ siz beni

6- Ele aldığımız on adet şiir, eğer bizim göremediğimiz/ulaşamadığımız kaynaklarda daha evvel yayımlanmış olsa bile varyant değeri taşıdığından kıymetlidir.

Kaynakça

- ASLANOĞLU, İbrahim(1985). “Yunusları Ayırmak”, *Türk Folkloru, Haziran 1985, Sayı 71*
- BABAARSLAN, Gıyasi(2020), “Bir İlahi Mecmuasında Yunus Emre Adına Kayıtlı Yayınlanmamış Şiirler”, *Uluslararası Yunus Emre ve Anadolu’da Türk Yazı Dilinin Gelişimi Sempozyumu,4-6 Ekim 2018, Kırşehir*
- GÖLPINARLI, Abdülbâki(2010).*Yunus Emre Divân ve Risaletü’n-Nushiye,İstanbul, Derin Yayınları*
- KÖKSAL, Fatih(2016). “Şiir Mecmuaları ve Cönklerde Yunus”, *Yâ Kebikeç Mecmualar Arasında, Kesit Yayınları , İstanbul*
- KÖKSAL, Fatih(2016). “Yunus Emre Divanının Yeni Bir Nüshası ve Yunus’un Yayınlanmamış Şiirleri”, *Yâ Kebikeç Mecmualar Arasında, Kesit Yayınları, İstanbul*
- TAN, Nail(2007). “İki Asırlık Bir Cönkteki Yunus Mahlaslı Şiirler”, *Derlemeler-Makaleler 3,Ankara, Kültür Ajans Yayınları*
- TATÇI, Mustafa(2014).*Yunus Emre Divân-ı İlahiyât, H Yayınları, İstanbul*
- TAVUKÇU, Orhan Kemal(2004). “Yunus Şiirlerini Ayırt Etmeye Yönelik Bazı Tespitler”, *Journal of Turkish Studies/Türklük Bilgisi Araştırmaları, Volume:28/II(IV),59-84*
- TAVUKÇU, Orhan Kemal(2020). “Yunus Şiirlerinin Neşri Meselesine Dair-Henüz Yayınlanmamış Manzumeler Vesilesiyle”, *Uluslararası Yunus Emre ve Anadolu’da Türk Yazı Dilinin Gelişimi Sempozyumu,4-6 Ekim 2018, Kırşehir*

ŞİİRLER

-1-

[1/36b⁷]

1- Niçin terk idersin farzı sünneti
Değil misin Muhammed’in ümmeti
Bilemeyen terâziyle sıratı
Bilen⁸ şimden soñra âhir zamândır

2- ‘Âlimler okur ‘ilmini tutmaz⁹
Kâdîlar şerî’at yoluna getmez
Ekilen masûller harcına yetmez
Bilen şimden soñra âhir zamândır

3- Kapandı mescidler namâz kılınmaz
Gur’ân¹⁰ karîb kaldı kadri bilinmez
Beş on pâre köyde imâm bulunmaz
Bilen şimden soñra âhir zamândır

4- Hayır sâhipleri hayrın yütürdi
Çok kimseler insâfını yütürdi
Rabbim berekâtı aldı getürdi
Bilen şimden soñra âhir zamândır

5- Yakası kızıl samur geyenler
Öksüzün yetimin malın yeyenler
Dünyâ benim deyü göğsün gerenler
Bilen şimden soñra âhir zamândır

6- İsrâfil’in sûri üfrülse gerek
Yerin damarları dürülse gerek
‘Arapça sû’al sorulsa gerek¹¹
Bilen şimden soñra âhir zamândır

7- ‘Âşık Yunus eder sözüün ulusu
Câhillerin yokdur bunda duykusuu
Cehennem diyende gayya kuyusu
Bilen şimden soñra âhir zamândır

-2-

[1/38b]

7- İlk numara cönk numarasını, ikinci numara varak numarasını göstermektedir.

8- Bu kelimeyi ağızlarda kullanılan “bilin” anlamına gelen “bilen” şeklinde okuduk. Kelime, “belli” olarak da okunabilmektedir.

9- Bir hece eksik.

10- Kelime “gayım” ile yazılmıştır.

11- Bir hece eksik.

1- Gâfilem gezerken yalan dünyâda
Ölmemeğe bir çâre bulamadım
Tatlu cânım 'Azrâ' ilîñ eline
Vermemeğe [bir] çâre bulamadım

2- 'Azrâ' il cânımı almak kasdına
Anlar hizmet eder Mevlâ dostuna
Soyunuben tenesürin üstüne
Yunmamağa bir çâre bulamadım

3- Kardeşlerim kefenimi biçerler
Gözlerinden kanlu yaşlar dökerler
Dostlarım ağaçtan bir at yaparlar
Binmemeğe bir çâre bulamadım

4- Hani benim şol yüce saraylarım
Biri kalmamış bulamadım anların
Evvel giydiğim mukaddem donların
Bir don giydim yakasın bulamadım

5- 'Âşık Yûmus ider levhde yazarlar
Uzak sefer tedârîğün düzerler
Kara yerden baña bir ev kazarlar
Girmemeğe bir çâre bulamadım

-3¹²-
İlahi
[1/42a]

1- Kadir Mevlâ'm emreylemiş gelsin Muhammed'im demiş
Çekiñ Burâğın önüne binsin Muhammed'im demiş

2- Cebrâ'il Burağın yeder uçan kuşlar gibi gider
Şu yalan dünyâyı neder gelsin Muhammed'im demiş

3- Yedi kat göklerim görsün hem 'arşıma nazar
kulsun
Hülle tonlarına girsün görsün Muhammed'im demiş

4- Yaratmazdım şu 'âlemi ins ü cinni âdemi
'Arşla üstünde kademi bassın Muhammed'im demiş

5- Yakın idem ırakları kabul edem dilekleri
Yeşil donlu melekleri gezsün Muhammed'im demiş

6- Rıdvân cennetini açsın hâlis kullarımı seçsün
Şarabı tâhirden içsün kansın Muhammed'im demiş

7- Yûnus Emre'm der bu işi akar gözlerinin yaş
Cümle peygamberin başı olsun Muhammed'im demiş

-4¹³-
İlahi
[1/32a]

1- Ey Allah'im sen var iken
Yâ ben kime yalvarayın (Yâ Allah hû)
İsmiñ Ganî Settâr iken
Yâ ben kime yalvarayın (Yâ Allah hû)

2- 'Azrâ' il elinde cânım
Zerre kalmaya mecâlüm
'Azrâ' il tatlı cânım
Yâ ben kime yalvarayın (Yâ Allah hû)

3- 'Azrâ' il cânım alınca
Can bedenden ayrılınca
Yalıñuz kabre girince
Yâ ben kime yalvarayın (Yâ Allah hû)

4- 'Amelim eyü olmazsa
Su 'âlim âsân gelme[z]se
Resûlüm şefi' olmazsa
Yâ ben kime yalvarayın (Yâ Allah hû)

5- Ol 'Arasât meydânında
Cümle mahlûk gelür anda
Cümlesi seniñ emriñde
Yâ ben kime yalvarayın (Yâ Allah hû)

12- Bu şiir Nail Tan'ın makalesindeki "Hak teâla emreylemiş/Cebrâ'il'im gelsin demiş/Var ol Halil'ime söyle/Ahdi yerin bulsun demiş" dizeleriyle başlayan ve sekiz dörtlükten oluşan şiiri hatırlatsa da ondan tamamen farklıdır.

13- Tatçı'da bu şiir, "Başka Yûnuslar" bölümündedir (şiir no 99, s.719) ve iki dörtlüktür. Bizim yukarıdaki şiire sadece ilk dörtlüğü benzetmektedir. Diğer dörtlük farklıdır.

6- Durmaz döner çarhı felek
Ne insân kalur ne melek
Bir yeñsüz yakasız gömlek
Yâ ben kime yalvarayın(Yâ Allah hû)

7- Ayrılık oduna yanam
Yönüm Hakk'dan yana dönem
Bir ağaçtan ata binem
Yâ ben kime yalvarayın(Yâ Allah hû)

8- 'Âşık Yûnus sözüm çokdur
'Âlemi yaradan Hakk'dır
Senden gayrı Tañrı yokdur
Yâ ben kime yalvarayın(Yâ Allah hû)

-5-
[2/7b]
İlahi /Baba Yûnus

1- Ağlarsañ var kendi başña ağla
Erkenden başña bir 'ilâc eyle
Evvel devrân döner 'âlem fân olur
Âhir devrân döner cihân fân olur

2- Ma'bûduñ koyup da mahlûka tapma
Şeytâna uyup da yoluñdan sapma
Dünyâñı yapup da âhiretiñ yıkma
Eyzan

3- Ma'mûr olan 'imâretler yıkılır
Kur'an okunmaz gövde çekilir
Gök yarılıp yıldız yere dökülür
Eyzan

4- Yürü hey işini bilmez âvâre
'Azrâ'il cân alur aña ne çâre
Ay ile gün doğar bir gün kap kara
Eyzan

5- 'Âşık Yûnus elvanının? kasdına
Yüz aklığı armağan ver dostuna
Hâk 'azîmdir cümle 'âlem üstüne
Eyzan

-6-
[2/15a]
İlahî /Yûnus/Veddü'l Halvetî

1- Gel hey 'âşık gel Allah'a 'âşık iseñ Mevlâ'ya
Uyan gafletden aç gözüñ gel Allah'a 'âşık iseñ
Mevlâ'ya

2- Gafletten uyanmazsın sen öleceksin bilmezsin
Sen Allah'dan korkmazsın gel Allah'a 'âşık iseñ
Mevlâ'ya
Uyan gafletten aç gözüñ gel Allah'a 'âşık iseñ
Mevlâ'ya

3- Eliñ malıyla iş yetmez kazandüğün da yeter
yetmez?
Kimi gördüñ koyup gitmez gel Allah'a 'âşık iseñ
Mevlâ'ya

4- Tut bir mürşidiñ elini tevhid öğredir diliñi
Derviş bağlama yoluñu gel Allah'a 'âşık iseñ
Mevlâ'ya

5- Yûnus devâyisiñ lîkin sözüm dergâh tutmamış
Saña derim iki gözüm gel Allah'a 'âşık iseñ Mevlâ'ya

-7¹⁴-
[2/20b]
İlahî/ 'Âşık Yûnus

1-Bir 'âşık 'aşka düşünce terk eder cümle varı[n]
Hazreti mecd-i mecîde geldi Cebra'il emîn
Anlarıñ yüzü suyu[y]la halk oldu 'arş u zemîn
Bizi îmândan ayırma yâ ilâhe'l- 'âlemîn

2- Ebû Bekir 'Ömer 'Osmân şâh-ı merdânım 'Ali
Kelbelâ'da şehid oldu Hasan Hüseyin Veli
Anlarıñ yüzü suyuyla yarlığa gil yâ Ganî
Bizi Kur'an'dan ayırma Hak rabbü'l- 'âlemîn

3- Hazreti Mûsâ'ya verdiler mekân Tûr dağımı
Fazlûñ ile kıl müyesser bize cennet bâğım

14- Şiirin mahlas kısmı yoktur. Fakat şiirin baş tarafında Âşık Yûnus ilahisi yazmaktadır.

Hazreti Hamza çekince şehidler sancağını
Bizi îmândan ayırma yâ ilâhe'l-'âlemîn

4- Derviş 'âşik 'aşka düşüp bir hâl olup yanınca
Yüreğinde yağ kalmayıp biryân olup tütünce
Mel'ûn şeytân su getirüp îmânın ver deyince
Bizi îmândan ayırma yâ ilâhe'l-'âlemîn
Bizi Kur 'ân'dan ayırma Hak rabbü'l-'âlemîn

-8-

[2/35b]

İlahî/ Baba Yûnus

1- Tesbihleri sâkin sâkin ola gör Mevlâ'ya yakın
Îmânın şeytândan sakın gel zikr edelim Mevlâ'yı

2- Tesbihleri yeşil sandın gözüüm doldu kanlı yaşdan
Haber aldım uçar kuştan gel zikr edelim Mevlâ'yı

3- Dil-i mahzûn harmân iken her derdlere der-
mân iken
Bu dil saña kurbân¹⁵ iken gel zikr edelim Mev-
lâ'yı

4- Yûnus der ki bu hâl iken Hakk'ın fikri dilde
iken
Bugün fırsat elde iken gel zikr edelim Mevlâ'yı

-9¹⁶-

[2/12a]

1- Düşeyim 'aşkıñ derdine giryân olayım bir zamân
Bu yoluñ cevri oduna biryân olayım bir zamân

2- Gâhi tütüben yanayım 'aşkıñ zehrine kanayım
Ben de Mecnûn'a döneyim 'üryân olayım bir zamân

3- Sevdalı etdiñ başımı akıtdıñ kanlı yaşımı
Tâ bulunca nakkâşımı hayrân olayım bir zamân

4- Gavvâs oluben talayım kendüm 'ummâna salayım
Arayub seni bulayım pinhân olayım bir zamân

5- Âşik Yûnus bu esrârı keşf eyleme edeb gözle
Mürşid-i kâmil olana kurbân olayım bir zamân

-10¹⁷-

[3/14a]

İlahî /Yûnus Emrem

A benim sevgili dostum seniñ 'aşkıñ kimde var
Kimse bilmez sen bilürsün seniñ 'aşkıñ bende var
Kulaklarım hiç eşitmez gözlerimde perde var
Hakk'a yalvarmak dilerseñ dosta vâsıl olmak
dilerseñ

Ol perdeyi sil de var

Seyrimde bir bağa girdim dürlü çiçek anda var
Hakk'a yalvarmak dilerseñ dosta vâsıl olmak
dilerseñ

Ol çiçekden al da var

Boğazımda halka zencir ayağımda lâle var
Hakk'a yalvarmak dilerseñ dosta vâsıl olmak
dilerseñ

Ol lâleyi kır da var

Seherde yâre giderken uğradım yollar diken
Hakk'a yalvarmak dilerseñ dosta vâsıl olmak
dilerseñ

Ol dikenini bas da var

Yûnus Emre'm dosta gider armağanın var mıdır
Hakk'a yalvarmak dilerseñ dosta vâsıl olmak
dilerseñ

'Askerleri sor da var

15- Kelime "kurmân" şeklinde yazılmıştır.

16- Mustafa Tatçı'da bu şiir Divan, (şiir no 253, s.426) kısmındadır. Şiir, Miskin Yunus adına kayıtlı olup ve dokuz beyittir. Bizim yukarıda aldığımız şiir ile sadece kafiyeleri benzemektedir. Birebir aynı olan mısra veya beyit yoktur.

17- Bu şiir Fatih Köksal'ın sözü geçen bildirisinde heceli şiirler kısmında iki numarada yer alır. Fakat mahlası, sözcük dağarcığındaki farklılıklar ve yazılış biçimi olarak o şiirden farklıdır.